

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
ถ.พิษณุโลก แขวงจตุรดา เขตดุสิต กทม. 10300

โทรศัพท์ 0-2356-9999

Hotline 1785

www.opdc.go.th

คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่
ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

แผนนิติบัญญัติ

คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่
ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

แผนปฏิบัติการ

คำนำ

นับตั้งแต่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ส่วนราชการต่างๆ จำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งมุ่งหวังให้การบริหารราชการเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ในกรณีนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้ดำเนินการจัดทำคู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขึ้น

เอกสารเล่มนี้เป็นเล่มหนึ่งในเอกสารชุดคู่มือดังกล่าว ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 25 เล่ม โดยสำนักงาน ก.พ.ร. จัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือของสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.) ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้หน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้มีความรู้ความเข้าใจหลักการและแนวคิดในเรื่องต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา รวมทั้งมีแนวทางที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับดำเนินงานที่เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

การจัดทำเอกสารชุดนี้ ได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านซึ่งร่วมร้อยเรียงความรู้ หลักการ และแนวทางการดำเนินการในแต่ละเรื่อง รวมทั้งนำเสนอตัวอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สำนักงาน ก.พ.ร. หวังว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือผลักดันการดำเนินงานเรื่องต่างๆ ให้บรรลุเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกา ซึ่งมุ่งหมายให้มีการบริหารงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนดังกล่าวข้างต้น กับทั้งมุ่งหวังที่จะให้เป็นเอกสารที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

แผนนิติบัญญัติ	1
<hr/>	
1. ความสำคัญของกฎหมายต่อการบริหารราชการแผ่นดิน	1
1.1 กฎหมายคืออะไร	1
1.2 กฎหมายกับการบริหารราชการแผ่นดิน	2
1.3 กฎหมายกับความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบาย ของรัฐบาล	2
1.4 กฎหมายกับความต้องการของประชาชน	3
1.5 ลำดับชั้นของกฎหมาย	3
1.6 ผู้มีอำนาจเสนอกฎหมาย	4
1.7 กระบวนการเสนอกฎหมายโดยฝ่ายบริหาร	4
1.8 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการตรากฎหมาย โดยฝ่ายบริหาร	6
1.9 แนวทางการแก้ไขปัญหา	8
1.10 การจัดทำแผนการดำเนินการตามนโยบายและแผนการ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการ ตามนโยบาย	9
<hr/>	
2. การจัดทำและปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ	10
2.1 ผู้จัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติ	10
2.2 เริ่มจัดทำแผนนิติบัญญัติเมื่อใด	10
2.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนนิติบัญญัติ	11
2.4 ระยะเวลาในการจัดทำแผนนิติบัญญัติ	13
2.5 การใช้บังคับแผนนิติบัญญัติ	14
2.6 หน้าที่ของหน่วยงานในการปฏิบัติตามแผนนิติบัญญัติ	14
2.7 การพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัติ	15
2.8 การปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ	16
2.9 การเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ	17

สารบัญ

3. การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติ	18
3.1 การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติ	18
3.2 การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตาม แผนนิติบัญญัติ	19
3.3 หลักเกณฑ์การประเมิน	19
<hr/>	
สรุป	22
<hr/>	
บรรณานุกรม	23
<hr/>	
ภาคผนวก	24
<hr/>	
ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม	26

แผนนิติบัญญัติ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ แบบแผน และวิธีปฏิบัติราชการเพื่อให้การบริหารราชการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อให้การบริหารราชการให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนมากที่สุด ขณะเดียวกันการบริหารราชการต้องก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่ามากที่สุดด้วย

พระราชกฤษฎีกานี้ นำแนวคิดใหม่ๆ มาใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐหลายประการ และแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การกำหนดให้มีการจัดทำ “**แผนนิติบัญญัติ**” ขึ้นเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบภารกิจต่างๆ เสนอปรับปรุง แก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและแผนการบริหารราชการแผ่นดินที่กำหนดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการเสนอให้มีกฎหมายใหม่เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและแผนการบริหารราชการแผ่นดินได้โดยไม่ติดขัด

คู่มือนี้จะกล่าวถึงการจัดทำแผนนิติบัญญัติ การดำเนินการตามแผน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามแผน โดยในส่วนแรกจะกล่าวถึงความสำคัญของกฎหมายต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนที่สองจะว่าด้วยการจัดทำและปรับปรุงแผนนิติบัญญัติ และส่วนสุดท้ายจะว่าด้วยการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติ

1. ความสำคัญของกฎหมายต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

1.1 กฎหมายคืออะไร

กฎหมายเป็นข้อกำหนดหรือข้อบังคับที่ตราขึ้นเพื่อบังคับให้บุคคลต้องปฏิบัติตาม ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ

1.2 กฎหมายกับการบริหารราชการแผ่นดิน

เป้าหมายสุดท้ายของการบริหารราชการแผ่นดินนั้น ได้แก่ ความสงบและผาสุกของประชาชน การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายบริหารต้องมีอำนาจดำเนินการต่างๆ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนให้มากที่สุด

อย่างไรก็ดี การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารต้องเป็นไปตามหลัก “นิติรัฐ” กล่าวคือ ฝ่ายบริหารต้องบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย ฝ่ายบริหารจะดำเนินการใดได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารที่จะดำเนินการดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ในเรื่องใดที่กฎหมายไม่ให้อำนาจไว้ ฝ่ายบริหารจะกระทำการนั้นมิได้ และในเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจดำเนินการแก่ฝ่ายบริหารแล้ว ฝ่ายบริหารต้องใช้อำนาจนั้นในทางที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด โดยจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือสร้างภาระแก่ประชาชนน้อยที่สุดด้วย ดังนั้น กฎหมายเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการบริหารราชการแผ่นดิน

1.3 กฎหมายกับความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล

นอกจากกฎหมายจะเป็นกลไกที่ฝ่ายบริหารใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว กฎหมายยังมีส่วนอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของของการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลด้วย เพราะแม้ฝ่ายบริหารจะมีนโยบายที่ดี แต่หากกฎหมายมิได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารที่จะดำเนินการในเรื่องที่เป็นนโยบายแล้ว ฝ่ายบริหารก็ไม่สามารถที่จะทำให้นโยบายนั้นสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ หรือหากมีกฎหมายในเรื่องนั้นอยู่ แต่บทบัญญัติของกฎหมายไม่เอื้อต่อการดำเนินการตามนโยบาย ฝ่ายบริหารก็ไม่สามารถบริหารราชการแผ่นดินให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 กฎหมายกับความต้องการของประชาชน

โดยที่การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน หรือยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง นโยบายของรัฐบาลจึงต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และโดยที่การดำเนินงานของรัฐบาลต้องเป็นไปตามกฎหมาย กฎหมายต่างๆ จึงต้องตอบสนองต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้วย หากกฎหมายใดไม่เอื้อต่อการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลก็ต้องแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิก หากการดำเนินการตามนโยบายใดต้องมีกฎหมายขึ้นใหม่ รัฐบาลก็ต้องเสนอให้มีกฎหมายขึ้นใหม่

1.5 ลำดับชั้นของกฎหมาย

กฎหมายนั้นมีลำดับชั้นหรือศักดิ์ที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลำดับใหญ่ ดังนี้

(1) รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดองค์กรและหลักเกณฑ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติของกฎหมายใดที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้นไม่มีผลใช้บังคับ

(2) กฎหมายแม่บท

กฎหมายแม่บท หมายถึง กฎหมายระดับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและพระราชกำหนด อันเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(3) กฎหมายลำดับรอง

กฎหมายลำดับรองเป็นกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายแม่บทเพื่อกำหนดรายละเอียดในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บท กฎหมายลำดับรอง ได้แก่ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ

1.6 ผู้มีอำนาจเสนอกฎหมาย

ผู้มีอำนาจเสนอกฎหมายแม่บทกับกฎหมายลำดับรองนั้นแตกต่างกันไป

กรณีกฎหมายแม่บท ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผู้มีอำนาจเสนอกฎหมาย ได้แก่

- ฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี)
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ
- ประชาชน จำนวน 50,000 คนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

อย่างไรก็ดี โดยที่ฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารประเทศและมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขยกเลิก หรือให้มีกฎหมายเพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายแม่บทเกือบทั้งหมดจึงเสนอโดยฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี

ส่วนกฎหมายลำดับรองนั้น ผู้เสนอกฎหมายได้หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บทซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่ากฎหมายแม่บทและกฎหมายลำดับรองเกือบทั้งหมดเสนอโดยฝ่ายบริหาร

1.7 กระบวนการเสนอกฎหมายโดยฝ่ายบริหาร

ระบบการบริหารราชการแผ่นดินของไทยแยกองค์กรที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนโยบาย กับระดับปฏิบัติ โดยคณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งกำกับดูแลการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ ส่วนการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีกำหนดนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายข้าราชการประจำ และเพื่อความคล่องตัวและควมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลได้กำหนดให้มีกระทรวงต่างๆ ขึ้นเพื่อรับผิดชอบภารกิจเฉพาะด้าน

ดังนั้น กระทรวงต่างๆ จึงเป็นหน่วยงานที่ทราบดีที่สุดว่าสมควรมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล และเพื่อพัฒนา

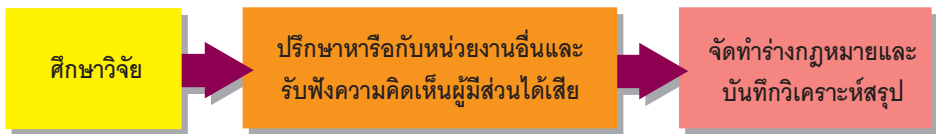
ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือจัดทำบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบ
กระบวนการเสนอกฎหมายในฝ่ายบริหารจึงเริ่มต้นจากข้อเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือ
ยกเลิกกฎหมายของกระทรวงต่างๆ

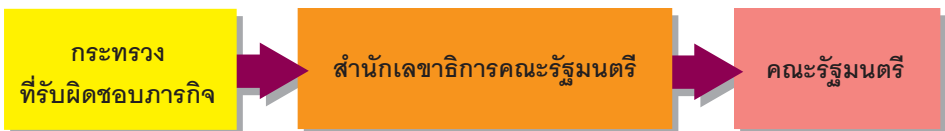
(1) กระบวนการจัดทำร่างกฎหมาย

ในการจัดทำข้อเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายนั้น แต่ละกระทรวง
ต้องจัดให้มีการศึกษา วิเคราะห์หรือวิจัยว่าในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลหรือใน
การพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือจัดทำบริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบนั้น
จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายใด หรือจำเป็นต้องมีกฎหมายใดขึ้นใหม่หรือไม่
ในเรื่องใด รวมทั้งต้องปรึกษารัฐมนตรีหรือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และรับฟังความ
คิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่อาจได้รับผลกระทบในเรื่องดังกล่าวด้วย แล้วจึงนำผล
การศึกษาวินิจฉัย หรือและรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวมาจัดทำเป็นร่างกฎหมาย บันทึก
วิเคราะห์สรุปที่แสดงสาระสำคัญและผลกระทบของกฎหมาย และคำชี้แจงเหตุผลความ
จำเป็นที่ต้องมี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายโดยละเอียด

(2) กระบวนการเสนอร่างกฎหมาย

เมื่อจัดทำร่างกฎหมายเสร็จ กระทรวงต้องเสนอร่างกฎหมาย บันทึกวิเคราะห์สรุป และ
คำชี้แจงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายต่อสำนัก
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ
ซึ่งก่อนที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณานั้น
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะได้จัดทำความเห็นและข้อสังเกตเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อ
ประกอบการพิจารณาดังกล่าว

(3) กระบวนการให้ความเห็นชอบข้อเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย

คณะรัฐมนตรีจะเป็นองค์กรที่จะพิจารณาว่าสมควรมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายตามที่กระทรวงต่างๆ เสนอหรือไม่ หากคณะรัฐมนตรีเห็นว่าสมควรมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายตามที่กระทรวงต่างๆ เสนอ ก็จะทำให้ความเห็นชอบหลักการ และให้ส่งร่างกฎหมายต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งเป็นหน่วยงานกลางด้านการร่างกฎหมายของรัฐบาล เพื่อตรวจพิจารณาความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมาย ความเหมาะสมของร่างกฎหมายที่เสนอกับระบบกฎหมายไทย รูปแบบและถ้อยคำที่ใช้ในร่างกฎหมาย

(4) การเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา/การใช้บังคับ

เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ร่างกฎหมายเสร็จก็จะเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากคณะรัฐมนตรีอนุมัติ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีก็จะดำเนินการต่อไปตามประเภทของกฎหมาย เช่น หากเป็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติ ก็จะนำเสนอรัฐสภา ถ้าเป็นร่างพระราชกฤษฎีกาก็จะนำขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย หากเป็นกฎกระทรวงก็จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.8 ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการตรากฎหมายของฝ่ายบริหาร

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเสนอกฎหมายในฝ่ายบริหารในปัจจุบันมี 4 ประการ ดังนี้

(1) ไม่มีทิศทางการตรากฎหมายที่ชัดเจน

การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลให้ประสบความสำเร็จนั้น หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยต้องมีความเข้าใจตรงกันว่าจะต้องดำเนินการในเรื่องใด ภายในระยะเวลาเท่าใด มีผลผลิต ผลลัพธ์อย่างไร แต่ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการแปลงนโยบายของรัฐบาลให้เป็น

รูปธรรมที่ชัดเจน หน่วยงานต่างๆ จึงมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน และกำหนดวิธีดำเนินงานและลำดับความสำคัญในการดำเนินงานแต่ละเรื่องแตกต่างกัน การดำเนินงานจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำ

(2) รัฐบาลขาดเครื่องมือในการผลักดันนโยบายให้ประสบความสำเร็จ

โดยที่ไม่เคยมีการแปลงนโยบายของรัฐบาลให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การเสนอร่างกฎหมายโดยหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่จึงเป็นการเสนอกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่เกิดจาก “การปฏิบัติตามกฎหมาย” ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ แทนที่จะมุ่งการเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย “เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลประสบความสำเร็จ” ซึ่งทำให้รัฐบาลไม่มีเครื่องมือที่จะผลักดันให้นโยบายที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

(3) การเสนอกฎหมายไม่เป็นระบบ

ในการเสนอกฎหมายของหน่วยงานของรัฐนั้น ไม่มีการวางแผนเสนอกฎหมายล่วงหน้าว่าเมื่อรัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเสนอให้มีปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายใดเพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายประสบความสำเร็จ และไม่มีการจัดทำแผนด้านกฎหมายว่าในแต่ละปีนั้นหน่วยงานจะเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายใดบ้างเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามปกติ หรือการให้บริการสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบการเสนอกฎหมายจึงเป็นการเสนอกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จึงเกิดกรณีหน่วยงานของรัฐเสนอแก้ไขกฎหมายฉบับเดียวกันแต่ต่างประเด็นกันหลายครั้ง แทนที่จะเสนอแก้ไขประเด็นต่างๆ มาในครั้งเดียวกัน ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณที่ใช้ในการตรากฎหมายอย่างมาก

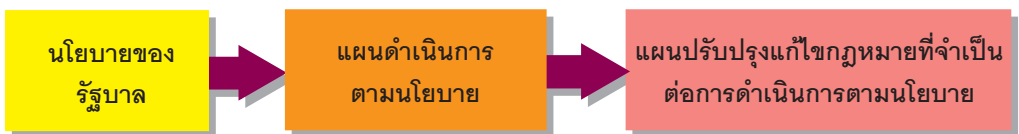
(4) กฎหมายที่เสนอไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบด้าน

แม้โดยหลักการแล้วหน่วยงานที่รับผิดชอบควรต้องปรึกษาหารือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับข้อเสนอมติปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายก่อนการเสนอกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานหลายๆที่จะปรึกษาหารือหรือรับฟังความคิดเห็น ทำให้กฎหมายที่ตราขึ้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ เพราะขาดการพิจารณาอย่างรอบด้าน

1.9 แนวทางการแก้ไขปัญหา

เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเสนอกฎหมายในฝ่ายบริหารในปัจจุบัน อันจะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแปลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลให้เป็น “แผนการดำเนินการตามนโยบาย” ที่มีเป้าหมายวิธีดำเนินการและกรอบระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี และส่วนราชการต่างๆ เกิดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการและใช้เป็นแนวทางในการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

เมื่อจัดทำแผนดำเนินการดังกล่าวเสร็จ รัฐบาลจะทราบว่าต้องดำเนินการในเรื่องใดบ้าง และโดยที่การดำเนินการเหล่านั้นอาจจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายใด หรือจำเป็นต้องมีกฎหมายใด ขึ้นใหม่ จึงจำเป็นที่จะต้องจัดทำ “แผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบาย” ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอให้มี แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแผนดังกล่าวนี้ต้องระบุกฎหมายที่จะเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิก หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบและกรอบเวลาในการดำเนินการไว้อย่างชัดเจน

ข้อสังเกต แผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล มิใช่แผนการเสนอกฎหมายประจำปีของหน่วยงานของรัฐ โดยแผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินการตาม “นโยบายของรัฐบาล” ประสบความสำเร็จ ขณะที่แผนการเสนอกฎหมายประจำปีของหน่วยงานของรัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ “การดำเนินงานตามปกติ” ของหน่วยงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่คู่มือนี้จะกล่าวถึงเฉพาะ “แผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบาย” เท่านั้น

1.10. การจัดทำแผนการดำเนินการตามนโยบายและแผนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบาย

แนวทางการจัดทำแผนดำเนินการและแผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบาย เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาประสบความสำเร็จนั้น เป็นไปตามมาตรา 13 มาตรา 14 และมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ดังนี้

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ดำเนินนโยบายต้องนำนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินมาจัดทำเป็นแผนดำเนินการหรือ “**แผนการบริหารราชการแผ่นดิน**” ขึ้นเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายใน 90 วันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยแผนดังกล่าวต้องระบุภารกิจ เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน ส่วนราชการหรือบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในแต่ละภารกิจ ประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรต่างๆ ที่จะต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการและการติดตามประเมินผล เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี และส่วนราชการต้องดำเนินการจัดทำภารกิจให้เป็นไปตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

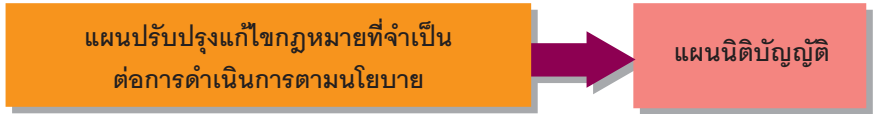
ดังนั้น แผนการดำเนินการตามนโยบายจึงได้แก่แผนการบริหารราชการแผ่นดินนั่นเอง

หลังจากที่ประกาศใช้บังคับแผนการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านการประสานนโยบายและกฎหมาย ต้องนำแผนการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวมาพิจารณาว่า ในการดำเนินการกิจการตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายใดบ้าง และหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานที่จะเป็นผู้เสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายนั้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายหรือ “**แผนนิติบัญญัติ**” ขึ้นโดยระบุชื่อกฎหมายที่จำเป็นต้องมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกหลักการของกฎหมายเหล่านั้น หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายนั้น และกรอบระยะเวลาที่หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเสนอกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป แผนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายก็คือ แผนนิติบัญญัตินั่นเอง

2. การจัดทำและปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ

2.1 ผู้จัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติ

มาตรา 13 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ดำเนินนโยบาย 4 หน่วยงาน คือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ ร่วมกันจัดทำ “**แผนการบริหารราชการแผ่นดิน**”

ส่วน “**แผนนิติบัญญัติ**” นั้น มาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 บัญญัติให้ “**สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**” และ “**สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี**” เป็นผู้จัดทำ

2.2 เริ่มจัดทำแผนนิติบัญญัติเมื่อใด

ตามมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะต้องเริ่มจัดทำแผนนิติบัญญัติทันทีที่มีการประกาศใช้บังคับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน โดยจะต้องร่วมกันพิจารณาว่าในการดำเนินการกิจการตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายใดบ้าง หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานที่จะเป็นผู้เสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายนั้น และกรอบเวลาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ การเสนอและการตรวจพิจารณาว่ากฎหมายต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

2.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ

การจัดทำแผนปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ตรวจสอบว่ามีกฎหมายใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับภารกิจตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

เมื่อมีการประกาศใช้บังคับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะต้องร่วมกันตรวจสอบว่าแต่ละภารกิจที่ต้องดำเนินการตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินเกี่ยวข้องกับกฎหมายใดบ้าง ทั้งกฎหมายแม่บทและกฎหมายลำดับรอง และกฎหมายเหล่านั้นอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ทั้งนี้ โดยตรวจสอบจาก “ฐานข้อมูลกฎหมายกลาง” ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจัดทำขึ้น

(2) ตรวจสอบว่าบรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินนั้น กฎหมายใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจ

เมื่อทราบว่า การดำเนินการตามภารกิจใดเกี่ยวข้องกับกฎหมายใดแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีต้องร่วมกันพิจารณาว่ามีกฎหมายใดบ้างที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติภารกิจแต่ละภารกิจนั้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีอาจเชิญหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการมาให้ข้อเท็จจริงและความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาได้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

หากการดำเนินการใด ๆ ใดยังไม่มีมาตรการกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีต้องพิจารณาชี้แจงความเป็นในการตรากฎหมายด้วย

(3) กำหนดกรอบการเสนอกฎหมาย

หากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายใด หรือสมควรมีกฎหมายใดขึ้นใหม่ ก็ต้องกำหนดกรอบการเสนอกฎหมายว่าหน่วยงานใดจะต้องเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายใดในเรื่องใด รวมทั้งกรอบเวลาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำร่างกฎหมาย การเสนอกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ

(4) จัดทำร่างแผนนิติบัญญัติ

เมื่อกำหนดกรอบการเสนอกฎหมายแล้วเสร็จ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นร่างแผนนิติบัญญัติซึ่งระบุ (1) ชื่อกฎหมายที่จำเป็นต้องมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิก (2) หลักการของกฎหมายที่จำเป็นต้องมี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิก (3) หน่วยงานผู้เสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายนั้น และ (4) กรอบระยะเวลาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ สำหรับรูปแบบของแผนนิติบัญญัติโปรดดูภาคผนวก 1

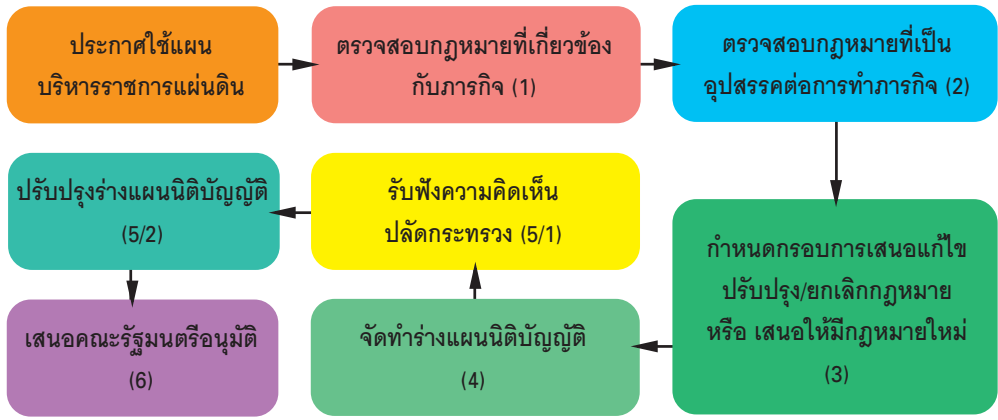
(5) รับฟังความคิดเห็นและปรับปรุงร่างแผนนิติบัญญัติ

หลังจากจัดทำร่างแผนนิติบัญญัติเสร็จแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของปลัดกระทรวงทุกกระทรวง มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามร่างแผนนิติบัญญัติดังกล่าว หากพบว่าร่างแผนนิติบัญญัตียังมีข้อบกพร่องในเรื่องใด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะร่วมกันปรับปรุงร่างแผนดังกล่าวให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

(6) เสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติ

เมื่อปรับปรุงร่างแผนนิติบัญญัติแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะเสนอร่างแผนนิติบัญญัตินี้ดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป

แผนภูมิแสดงกระบวนการจัดทำแผนนิติบัญญัติปรากฏดังนี้

2.4 ระยะเวลาในการจัดทำแผนนิติบัญญัติ

ระยะเวลาในการจัดทำแผนนิติบัญญัติแต่ละแผนจะใช้เวลาประมาณ 75 วัน นับแต่วันประกาศใช้บังคับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้

ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ
1. ตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ	ภายใน 5 วัน เมื่อประกาศใช้แผนการบริหารราชการแผ่นดิน
2. ตรวจสอบกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการทำภารกิจ	ภายใน 25 วัน เมื่อดำเนินการตามขั้นตอน 1 เสร็จ
3. กำหนดกรอบการเสนอกฎหมาย	ภายใน 15 วัน เมื่อดำเนินการตามขั้นตอน 2 เสร็จ
4. จัดทำร่างแผนนิติบัญญัติ	ภายใน 5 วัน เมื่อดำเนินการตามขั้นตอน 3 เสร็จ
5. รับฟังความคิดเห็นและปรับปรุงร่างแผนนิติบัญญัติ	ภายใน 20 วัน เมื่อดำเนินการตามขั้นตอน 4 เสร็จ
6. เสนอคณะรัฐมนตรีหรือนุมัติ	ภายใน 5 วันเมื่อดำเนินการตามขั้นตอน 5 เสร็จ

2.5 การใช้บังคับแผนนิติบัญญัติ

เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนนิติบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเสนอแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะแจ้งเวียนมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้หน่วยงานทุกหน่วยทราบและถือปฏิบัติต่อไป

แผนนิติบัญญัตินี้จะมีผลใช้บังคับจนกว่าจะมีการประกาศใช้บังคับแผนการบริหารราชการแผ่นดินฉบับใหม่

2.6 หน้าที่ของหน่วยงานในการปฏิบัติตามแผนนิติบัญญัติ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติมี 3 หน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการแตกต่างกันไป ดังนี้

หน่วยงานที่ต้องเป็นผู้เสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย

หน่วยงานที่ต้องเป็นผู้เสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายจะต้องดำเนินการศึกษาวิจัย (ถ้ามี) จัดทำร่างกฎหมายและบันทึกประกอบร่าง และปรึกษาหารือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จ และเสนอรายงานการศึกษาวิจัย (ถ้ามี) ร่างกฎหมายและบันทึกประกอบร่าง และผลการปรึกษาหารือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในแผนนิติบัญญัติ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ต้องจัดทำความเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายและบันทึกประกอบร่างเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และต้องส่งมติคณะรัฐมนตรีต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาภายในกรอบเวลาที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ต้องตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จ และส่งร่างกฎหมายที่ตรวจพิจารณาเสร็จแล้วกลับไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไปภายในระยะเวลาที่กำหนด

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ข้อสังเกต โดยที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 และวันที่ 15 มกราคม 2545 ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีหนังสือแจ้งการแก้ไขร่างกฎหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและยืนยันการแก้ไข หากหน่วยงานไม่มีหนังสือยืนยันร่างกฎหมายมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาภายในเวลา 14 วัน นับแต่วันที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีหนังสือขอคำยืนยันไปแล้ว ให้ถือว่าหน่วยงานนั้นยืนยันการแก้ไขร่างกฎหมายนั้น ดังนั้น ทุกหน่วยงานจึงต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวโดยเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 การพิจารณากบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัติ

(1) ความจำเป็นที่ต้องมีการพิจารณาทบทวน

การดำเนินการตามแผนใดๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แผนนั้นมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับความจำเป็นในการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัตินั้นสืบเนื่องจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ

(ก) มีการปรับปรุงแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

เนื่องจากแผนนิติบัญญัติเป็นแผนที่กำหนดขึ้นตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นแผนที่สามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ ดังนั้น เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการบริหารราชการแผ่นดินก็ย่อมที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติให้สอดคล้องกันด้วยเพื่อให้การดำเนินการตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินประสบความสำเร็จ

(ข) แผนนิติบัญญัติเดิมยังไม่ครบถ้วนหรือไม่เหมาะสม

เนื่องจากการจัดทำแผนนิติบัญญัติในครั้งแรกรั้้นอาจยังกำหนดกฎหมายที่ต้องมีขึ้นใหม่ ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกไว้ไม่ครบถ้วน หรือกำหนดขั้นตอนหรือรอบเวลาในการดำเนินการไว้ไม่เหมาะสม ซึ่งข้อบกพร่องเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น แม้จะไม่มีกรปรับปรุงแผนการบริหารราชการแผ่นดิน แต่หากปรากฏในภายหลังว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายใดเพิ่มเติมหรือจำเป็นต้องปรับปรุงกรอบเวลาในการดำเนินการให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและแผนการบริหารราชการแผ่นดินประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติด้วย

(2) รอบระยะเวลาในการพิจารณาทบทวน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้จัดทำแผนนิติบัญญัติจะต้องร่วมกันจัดให้มีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัติทุก 6 เดือน นับแต่วันใช้บังคับแผนนิติบัญญัติ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนนิติบัญญัติสอดคล้องกับแผนการบริหารแผ่นดินมากที่สุด

(3) การรับฟังความคิดเห็น

ในการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะต้องรับฟังความคิดเห็นของปลัดกระทรวงทุกกระทรวง และอาจรับฟังความคิดเห็นนักวิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนด้วยก็ได้

2.8 การปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ

การปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติสามารถทำได้ 2 กรณี คือ

(1) เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไขแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

กรณีมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการบริหารราชการแผ่นดินก่อนครบกำหนดเวลาพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเห็นว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

โดยไม่ชักช้าเพื่อให้การดำเนินภารกิจตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินที่ปรับปรุงใหม่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(2) เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีพิจารณา ทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัติแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแผน นิติบัญญัติเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติมีประสิทธิภาพ

2.9 การเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะร่วมกัน เสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ หาก ปรากฏว่ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติตามข้อ 2.8 ดังกล่าวข้างต้น

ในกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเสนอ ให้มีการปรับปรุงแก้ไขแผนนิติบัญญัติ เนื่องจากมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการบริหารราชการ แผ่นดินก่อนครบกำหนดเวลาพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของแผนนิติบัญญัตินั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะต้องจัดให้มีการ รับฟังความคิดเห็นของปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับร่างแผนนิติบัญญัติที่จะเสนอ ปรับปรุงแก้ไขก่อนเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาด้วย

เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนนิติบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเสนอแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะแจ้งเวียน มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้หน่วยงานทุกหน่วยทราบและถือปฏิบัติต่อไป

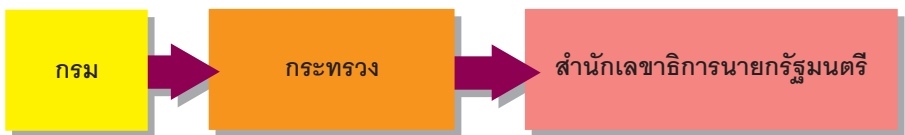

3. การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

3.1 การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

แผนปฏิบัติการจะระบุกรมและกระทรวงที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการไว้ด้วยเพื่อให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดเป็นเจ้าของในเรื่องดังกล่าว โดยหน่วยงานระดับกรมจะเป็นระดับปฏิบัติ ส่วนหน่วยงานระดับกระทรวงจะคอยกำกับและติดตามว่าหน่วยงานระดับกรมดำเนินการตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ดังนั้น กรมและกระทรวงที่มีหน้าที่รับผิดชอบการเสนอให้มี ปรับปรุง แก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายตามแผนปฏิบัติการจึงต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

กระทรวงที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการต้องมีหนังสือรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการ ผลผลิต ปัญหาและอุปสรรคผลในการดำเนินงาน และแนวทางแก้ไขปัญหาต่อสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีทุก 2 เดือน นับแต่วันที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือแจ้งเวียนมติคณะรัฐมนตรีที่อนุมัติแผนปฏิบัติการ

ในการรายงาน กระทรวงต้องมีหนังสือรายงานผลดังกล่าวไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีภายใน 7 วันนับแต่วันครบกำหนด 2 เดือน

ข้อสังเกต กรม กระทรวง และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อเป็น **“เจ้าหน้าที่ประสานงาน”** (Liaison Officer) ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการติดต่อและประสานงาน

3.2 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ ต้องดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติ

(1) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ

“สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี” มีหน้าที่ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติและประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติ

(2) กรอบเวลาในการติดตามและประเมินประสิทธิภาพ

ในการติดตามและประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผนนิติบัญญัตินั้น สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะต้องประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติ และรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบทุก 3 เดือน

3.3 หลักเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแผนนิติบัญญัติมี 2 ประการ คือ เกณฑ์ระยะเวลา และเกณฑ์คุณภาพ

(1) เกณฑ์ระยะเวลา

แผนนิติบัญญัติเป็นแผนที่กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินภารกิจตามแผนการบริหารราชการแผ่นดินและนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา การดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติจึงต้องเป็นไปตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นรัฐบาลจะไม่มีเครื่องมือในการผลักดันให้นโยบายและภารกิจที่กำหนดไว้ในแผนการบริหารราชการแผ่นดินประสบความสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

ดังนั้น ระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงานใช้ในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนจึงเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะใช้ในการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามแผนนิติบัญญัติของหน่วยงาน

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

โดยที่แผนปฏิบัติการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนไว้ชัดเจน การประเมินประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์ระยะเวลาจึงมีหลักในการพิจารณาว่า ในการเสนอให้มีปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายแต่ละเรื่องนั้น หน่วยงานดำเนินงานในขั้นตอนที่รับผิดชอบ ภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ ถ้าดำเนินการแล้วเสร็จก่อนกำหนดเป็นเวลานาน ก็ควรได้รับการประเมินดีเป็นพิเศษ หากดำเนินการแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือล่าช้ากว่าที่กำหนดเล็กน้อย หรือล่าช้ามาก ก็จะได้คะแนนลดหลั่นลงมา

ตัวอย่างการประเมินอาจกำหนดให้เป็นคะแนนดังนี้

เวลาที่ใช้ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน	ดำเนินการแล้วเสร็จก่อนกำหนดเวลามากกว่า 30 วัน	ดำเนินการแล้วเสร็จก่อนกำหนดเวลาไม่เกิน 30 วัน	ดำเนินการแล้วเสร็จหลังครบกำหนดเวลาไม่เกิน 30 วัน	ดำเนินการแล้วเสร็จหลังครบกำหนดเวลามากกว่า 30 วัน	ดำเนินการแล้วเสร็จหลังครบกำหนดเวลามากกว่า 60 วัน
น้ำหนักคะแนน	15	10	5	0	-5

(2) เกณฑ์คุณภาพ

คุณภาพและความครบถ้วนของผลงานเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีต้องนำมาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ เพราะแม้หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถดำเนินงานแต่ละขั้นตอนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ แต่หากงานที่เสนอไม่ครบถ้วน หรือไม่สามารนำไปใช้ได้จริง ก็จะทำให้การพิจารณาอนุมัติหลักการของกฎหมายและการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายเป็นไปอย่างล่าช้า

นอกจากนี้ ในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาร่วมชี้แจงประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายด้วย และมักมีกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่มาชี้แจงไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง หรือไม่ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมาย

เพราะเกรงว่าหากถูกแก้ไขมากจะไม่สามารถนำไปใช้เป็นผลงานประเมินเพื่อเลื่อนระดับตำแหน่งได้ คุณภาพและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ส่งมาชี้แจงประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้การพิจารณากฎหมายล่าช้า

ในการประเมินคุณภาพของงานนี้ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีต้องถือความเห็นของ “สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี” และ “สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา” เป็นหลัก โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จะประเมินว่าหน่วยงานที่เป็นผู้เสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายนั้น ได้เสนอผลการศึกษาวิจัย ร่างกฎหมาย และบันทึกวิเคราะห์สรุป และผลการปรึกษาหารือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและผลรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเอกสารครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2531 และที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ และบันทึกวิเคราะห์สรุปที่เสนอนั้น มีความสมบูรณ์ตามมาตรฐานที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้หรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จะประเมินคุณภาพของผลการศึกษาวิจัย ร่างกฎหมาย และความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ที่หน่วยงานส่งมาชี้แจงประกอบการพิจารณาร่างกฎหมาย

อนึ่ง เพื่อความชัดเจนและเป็นธรรมในการประเมินโดยใช้เกณฑ์คุณภาพ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาควรดำเนินการ ดังนี้

กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจนและประกาศให้หน่วยงานของรัฐทราบเป็นการทั่วไป

จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2531 และที่แก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งการจัดทำและการมาชี้แจงร่างกฎหมาย

สรุป

แผนนิติบัญญัติเป็นแผนที่กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเสนอให้มี ปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย เพื่อให้รัฐบาลมีเครื่องมือที่จะใช้ผลักดันนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อ รัฐสภาและภารกิจที่กำหนดไว้ในแผนการบริหารราชการแผ่นดินประสบความสำเร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องดำเนินการตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน นิติบัญญัติอย่างเคร่งครัด หากไม่แล้วการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและแผนการ บริหารราชการแผ่นดินจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างแน่แท้

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546** สิริบุตรการพิมพ์, 2546

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการร่วมกับมูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546**

หยุด แสงอุทัย. **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**. วิญญูชน, 2538

วิษณุ เครืองาม. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. นิตยบรรณการ, 2538

สถาบันพระปกเกล้า. **สิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจ**. ศุภสภา, 2544

Department of the Prime Minister and Cabinet. **Legislation Handbook**. AGPS, 2000.

Department of the Prime Minister and Cabinet. **Cabinet Handbook**. AGPS, 2000.

חכמה

รูปแบบของแผนนิติบัญญัติ

นโยบาย รัฐบาล	แผนการ บริหาร ราชการ แผ่นดิน	กฎหมาย ที่จำเป็น ต้องมี/ ปรับปรุงแก้ไข/ ยกเลิก		หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ		กรอบเวลาดำเนินงาน						
		ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	กรม	กระทรวง	ศึกษวิจัย	จัดทำร่างกฎหมายและบันทึกวิเคราะห์สรุป	รับฟังความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย	เสนอ ครม.	สศก. ตรวจสอบพิจารณา	เสนอรัฐสภาหรือ ประกาศ ใช้บังคับ	

ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ถ.พิษณุโลก แขวงจิตรลดา เขตดุสิต กทม. 10300

โทรศัพท์ 0-2356-9999

Hotline 1785

www.opdc.go.th